

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 XII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2022

Nr. 76

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 januari 2022

Op 9 december jl. is uw Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 35 925 XII, nr. 72) over de zorgelijke situatie van de monumentale vuurtoren Kijkduin, beter bekend als de Lange Jaap, en de vervolgstappen die worden gezet in een uiterste poging de vuurtoren te behouden. In september/oktober 2021 bleek uit inspectie en aanvullend onderzoek dat niet langer voor de constructieve veiligheid van de toren kon worden ingestaan en is er een gebiedsverbod ingesteld.

Uit de reacties die mijn ministerie sindsdien heeft ontvangen en nog steeds ontvangt, blijkt hoeveel waarde gehecht wordt aan deze beeldbepalende vuurtoren voor Den Helder en wijde omgeving. Een vuurtoren waarvan de toekomst zeer onzeker is geworden gelet op de staat waarin deze vuurtoren, in beheer bij Rijkswaterstaat, terecht is gekomen. Ik betreur ten eerste dat het zover is gekomen. Dit had niet mogen gebeuren. Binnen de beperkingen die gelden rondom en in de vuurtoren, zal ik mij tot het uiterste inspannen om de toren te behouden. Met deze brief informeer ik u over de stappen die ik hiervoor zet.

Allereerst informeer ik u over de resultaten van het aanvullende onderzoek van hoogleraar Maljaars en technisch uitvoeringsdeskundige Spelt (hierna samen TNO), in samenspraak met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en Rijkswaterstaat. Dit onderzoek ligt ten grondslag aan de komende vervolgstappen. Tevens wordt u geïnformeerd over het behoud van de functionaliteit van de radarsystemen in vuurtoren en het onderzoek naar de staat van de andere monumentale vuurtorens van Rijkswaterstaat¹. Separaat ontvangt u de beantwoording van de vragen van het lid De Groot (D66) (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 1497) en een deel van de beantwoording van de vragen van het lid

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Omtzigt (Omtzigt) (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 1498). U heeft op 7 januari jl. een uitstelbrief ontvangen voor de vragen van het lid Omtzigt in verband met het diepgaande uitzoekwerk bij een tweetal vragen (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 1303). Om de beantwoording van de andere vragen niet onnodig te vertragen, ontvangt u deze alvast. De beantwoording van de twee resterende vragen ontvangt uw Kamer dit voorjaar.

Uitkomsten aanvullend extern onderzoek

Het onderzoek van TNO concludeert dat het instellen van een gebiedsverbod in september op dat moment een juiste keuze was. Het onderzoek van TNO laat echter ook zien dat een aantal scheuren in de buitenwand, dat hoofdzakelijk de reden was tot instelling van het gebiedsverbod, twee decennia oud is. Dit nieuwe inzicht verandert de inschatting van de kans op bezwijken van de toren. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat de ontwikkeling van de gebreken niet goed voorspelbaar is. De onderzoekers geven aan dat het gebiedsverbod kan worden opgeschort of opgeheven als wordt voldaan aan een tweetal voorwaarden: periodieke inspecties in de toren, de eerste keer uitgevoerd met een drone, laten geen of nauwelijks groei van de scheuren in het lijf van de schachtpanelen zien én de windsnelheid is lager dan die waarbij een trekkracht in de schacht optreedt.

Zoals in de brief van 9 december is aangegeven, is een belangrijke belemmering dat de toren en de nabije omgeving niet veilig betreden kunnen worden om herstel- of stutwerkzaamheden uit te voeren in of aan de vuurtoren. Het opheffen van het gebiedsverbod is van belang om nader onderzoek te kunnen doen naar de mogelijkheden tot conserveren en renoveren van de vuurtoren. TNO geeft ook aan wat minimaal technisch benodigd is voor een renovatie en geeft een aantal renovatievarianten mee voor een langdurig behoud van de toren.

Rijkswaterstaat heeft vele ideeën en oplossingen ontvangen voor behoud van de vuurtoren. De vele inzendingen laten de grote betrokkenheid bij de Lange Jaap zien. Ik ben alle indieners heel erkentelijk voor hun adviezen. Deze oplossingsrichtingen zijn meegenomen in het aanvullend onderzoek van TNO. Rijkswaterstaat zal met de indieners contact opnemen voor een persoonlijke terugkoppeling. Daarna zullen de ideeën en beoordeling door TNO ook gepubliceerd worden op de website van Rijkswaterstaat.

Vervolgstappen

Uit het rapport van TNO volgt het inzicht dat een significant aantal van de langere, kritisch bevonden scheuren in het lijf waarschijnlijk al twee decennia aanwezig is en dat daarmee de inschatting verandert van de kans op bezwijken van de vuurtoren ten opzichte van de analyses in oktober 2021. Maar zoals de onderzoekers ook aangeven is het schadeproces niet gestopt en is dit proces ook niet goed te voorspellen. Ik heb daarom Rijkswaterstaat opdracht gegeven om, in afstemming met de gemeente Den Helder en de RCE, een onderzoek met een drone in de vuurtoren uit te voeren om te achterhalen of aan de voorwaarden voor opheffing van het gebiedsverbod voldaan kan worden (geen/nauwelijks groei van de scheuren en een lagere windsnelheid dan die waarbij een trekkracht in de schacht optreedt).

Als uit het drone onderzoek blijkt dat de toren te betreden is, zal ik Rijkswaterstaat opdracht geven uit te zoeken of en zo ja wat de verdere mogelijkheden zijn om de toren te behouden. Vanzelfsprekend zal dit in nauw overleg met bewoners, gemeente en de RCE gebeuren. De

verwachting is dat dit al met al een traject van jaren kan zijn. Maar iedere mogelijkheid die er is om de toren te behouden, zal ik benutten. Mocht uit het drone onderzoek blijken dat de toren toch niet te betreden is, zal ik Rijkswaterstaat vragen om samen met experts te bezien of er nog andere mogelijkheden zijn voor verder onderzoek. Wanneer dit niet mogelijk blijkt en de veiligheid in het geding blijft, dan is ontmanteling van de toren helaas een reële optie.

Bij het hiervoor geschetste vervolg zal ik alle belanghebbenden blijven betrekken. Alle indieners van een reactie aan Rijkswaterstaat krijgen een individuele inhoudelijke reactie. Tevens worden in samenwerking met de gemeente Den Helder informatiemomenten voor bewoners georganiseerd waarin zij vragen kunnen stellen en mee kunnen denken.

Extern onderzoek doorlopen proces onderhoud Lange Jaap

In de brief van 9 december jl. is aangegeven dat mijn ambtsvoorganger aan de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gevraagd heeft om een extern onderzoek uit te laten voeren om het doorlopen proces ten aanzien van het onderhoud van de Lange Jaap van de afgelopen jaren te evalueren en hierbij ook relevante omgevingspartijen te betrekken. Dit onderzoek is inmiddels opgestart. De resultaten worden dit voorjaar verwacht, waarna uw Kamer over de uitkomsten zal worden geïnformeerd.

Functionaliteit van systemen in de Lange Jaap

Op de vuurtoren Lange Jaap bevindt zich een aantal systemen, zoals het walradarsysteem voor de scheepvaart. In samenspraak met betrokken partijen zijn direct na sluiting van het gebied rondom de toren fall-back opties uitgewerkt voor het geval er storingen optreden in deze systemen. Eén van deze fall-back opties is inmiddels ook daadwerkelijk ingezet en functioneert. Samen met de betrokken partijen wordt momenteel gewerkt aan middellange en lange termijnscenario's voor behoud van de functionaliteiten.

Beheer en onderhoud vuurtorens

In de brief van 9 december jl. is aangegeven dat ik u zal informeren over het geheel van de uitkomsten van de inspectierapporten van de 18 monumentale vuurtorens in beheer bij Rijkswaterstaat. De conclusie van de inspectierapporten is dat vanuit de conditiemetingen en – bij enkele vuurtorens – aanvullende constructieve onderzoeken, op dit moment geen reden is om aan te nemen dat de constructieve veiligheid in het geding is bij de andere vuurtorens dan de Lange Jaap. Ook niet waar de huidige staat van onderhoud van de vuurtorens als matig is beoordeeld. Voor de zekerheid worden voor een aantal vuurtorens nog aanvullende inspecties en berekeningen gemaakt om het gevaar voor de constructieve veiligheid verder uit te sluiten. De inspectierapporten zijn te vinden op de website van Rijkswaterstaat². Ook worden er aan verschillende vuurtorens onderhoudswerkzaamheden voorbereid.

Tot slot

Het TNO-onderzoek biedt aanknopingspunten voor vervolgstappen voor een mogelijk behoud van de vuurtoren. Met een drone-inspectie in de vuurtoren wordt een begin gemaakt van een vervolg dat helaas nog lang zal duren en veel onzekerheden zal kennen, maar iets meer hoop geeft op

² rws.nl/langejaap

de kans van behoud van de vuurtoren. Een kans die ik ten volle zal grijpen om alle mensen die zo betrokken zijn bij het lot van de Lange Jaap snel duidelijk te geven over de (on)mogelijkheden van renovatie. Ik zal uw Kamer blijven informeren over de voortgang van dit traject en de stappen die ik hierin neem.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers